

Maandag 5 september 2011

Erasmus Universiteit Rotterdam

Toespraken en lofredes
Opening Academisch Jaar 2011-2012

Toespraken en lofredes

Opening Academisch Jaar 2011-2012

Inhoudsopgave

- 3** Openingstoespraak
Toekomstverkenning: vernieuwen en verbinden
Mr. Pauline van der Meer Mohr, voorzitter College van Bestuur

- 13** Gastrede
Innovatie als een drijfveer voor verandering
Drs. Frans van Houten, CEO en bestuursvoorzitter Philips N.V.

- 22** Ceremonie protocollaire
Onderwijs-, Onderzoeks- en Studentenprijzen 2011
Prof.dr. Henk Schmidt, rector magnificus

- 29** Opening Academisch Jaar
Nominaal studeren is normaal
Prof.dr. Henk Schmidt, rector magnificus

Openingstoespraak

Toekomstverkenning: vernieuwen en verbinden

Mr. Pauline van der Meer Mohr, voorzitter College van Bestuur

Dames en heren,

Van harte welkom bij de feestelijke opening van het Academisch Jaar 2011-2012 van de Erasmus Universiteit. Een speciaal woord van welkom aan onze gastspreker van vanmiddag, Frans van Houten, CEO van Philips en alumnus van onze universiteit. Welkom ook aan alle andere bijzondere gasten.

De opening van het Academisch Jaar begint traditiegetrouw met een korte terugblik. Maar eerst vraag ik u een ogenblik stil te staan bij de namen van diegenen uit onze universitaire gemeenschap, die ons zijn ontvallen in het afgelopen jaar. Mag ik u verzoeken te gaan staan om hen te herdenken.

Wij betreuren het verlies van de volgende studenten:

- Sarah Woudwijk, 20 jaar, studente Nederlands Recht en
- Wouter Hermsen, 26 jaar, die een jaar na zijn cum laude afstuderen bij de RSM is verongelukt.

Wij verloren de volgende collega-medewerkers:

- prof.dr. W.J. van der Giessen, Erasmus MC;
- dr. K. Jansen, Institute of Social Studies;
- dr. W. de Jong, RISBO;
- en mw. P. Brabers-Duitemeijer, Universiteitsbibliotheek.

Tot slot noem ik de emeriti-hoogleraren die ons ontvielen:

- prof.dr. H.E. Henkes en prof. P.J. van Kuijk, beiden destijds verbonden aan de Faculteit der Geneeskunde en Gezondheidswetenschappen,
- en prof.dr. H.J. van Dongen, Faculteit der Bedrijfskunde.

Wij zijn hen dankbaar voor hetgeen zij voor de Erasmus Universiteit hebben betekend. Ik verzoek U weer te gaan zitten.

Kabinetsbeleid

In het afgelopen academisch jaar zagen de eerste maatregelen van het kabinet Rutte het licht. Het regeerakkoord en de daarop volgende sturende interventies van Staatssecretaris Zijlstra hebben onze sector niet gespaard. Langstudeerdersboetes en de wijziging van de studiefinanciering zullen studenten aanzienlijk gaan raken. De opheffing van het Fonds Economische Structuurversterking zal de beschikbare onderzoeksmiddelen bij NWO sterk beperken. Het Institute of Social Studies (ISS) en het Institute for Housing and Urban Development Studies (IHS) zullen de nadelige effecten ondervinden van de korting op subsidies van BuZa/Ontwikkelingssamenwerking. De loonontwikkeling wordt vrijwel bevroren. De wapperende toga's die wij in januari langs de Hofvijver zagen zijn belangrijke symboliek, maar het professorenprotest heeft uiteindelijk niet mogen baten. Al deze maatregelen zullen het uiterste vergen van onze creativiteit en financiële discipline om onze ambities te kunnen blijven waarmaken. De Erasmus Universiteit prijst zich gelukkig met een solide balanspositie en reserves, waardoor wij de korte termijn tegenvallers kunnen opvangen. In een aantal gevallen zijn reorganisaties echter onvermijdelijk.

Tegelijkertijd houdt het kabinet vast aan de lange termijnvisie van de commissie Toekomstbestendig Hoger Onderwijs (de zogenaamde Veerman agenda). De onlangs gepresenteerde Strategische Agenda voor het Hoger Onderwijs legt de nadruk op verdere prestatieverbetering en profilering. Helaas biedt deze agenda nog weinig zicht op de – ook door de commissie Veerman geadviseerde – capaciteitsbekostiging voor het

wetenschappelijk onderwijs. Dit betekent dat wij voorlopig verder zullen moeten met het huidige bekostigingstelsel, dat naar onze overtuiging de verkeerde prikkels bevat. Universiteiten blijven elkaar op marktaandeel beconcurreren, in plaats van op kwaliteit.

Prestatieverbetering

Uitgaande van onze sterke positie als onderzoeksuniversiteit heeft het College van Bestuur gekozen voor een strategie gericht op verdere prestatieverbetering. Door selectieve ondersteuning van de beste onderzoeksgroepen, waarvoor wij uit de begroting extra middelen vrijmaken. Maar vooral ook door de studierendementen in het bacheloronderwijs aan te pakken. De Rector Magnificus zal daar straks meer over zeggen.

De Erasmus Universiteit biedt steeds meer differentiatiemogelijkheden, vooral voor goede en gemotiveerde studenten. Er komen meer honours programma's. De beste studenten die een tweede master willen doen worden door de universiteit financieel ondersteund. Steeds meer opleidingen omarmen kleinschalige onderwijsconcepten om de menselijke maat te waarborgen en topkwaliteit te bieden. Kleinschaliger onderwijs is tot op zekere hoogte een kwestie van organiseren, maar uiteindelijk kost het ook extra geld. Extra investeringen die wij voor een deel halen uit efficiënter werken, voor een ander deel uit een andere opbouw van het wetenschappelijk personeel, maar die voor een deel ook van het Rijk en van onze partners in de regio zullen moeten komen. Het paradepaardje van kleinschalig, excellent onderwijs wordt ons nieuwe Erasmus University College (*illustratie*). Wij zijn zeer verheugd dat de Gemeente Rotterdam het University College wil huisvesten

in een prachtig pand in de binnenstad: de voormalige gemeentebibliotheek aan de Nieuwe Markt. Een dankwoord aan Burgemeester Aboutaleb en wethouders Hamid Karakus en Korrie Louwes voor hun niet aflatende inspanningen om aan ons programma van eisen tegemoet te komen is hier op zijn plaats.

Dat brengt me bij een ander hoogtepunt uit het afgelopen jaar: de intensivering van de samenwerking met de gemeente op diverse fronten. Smart Port, kenniswerkplaatsen, duurzaam bouwen, TriDelta, strategisch beraad, stageplaatsen: er is geen limiet aan wat we kunnen doen om elkaar te versterken.

Campusvernieuwing en ondersteuning

Het afgelopen academisch jaar stond in het kader van een aantal grote projecten.

Campus Woudestein ging op de schop om ruimte te kunnen bieden aan vernieuwing en verduurzaming. Wie nu over dit terrein rondloopt kan zich misschien maar moeilijk voorstellen wat hier straks verrijst: een nieuw hart van de campus, met een iconisch

studentenpaviljoen (*illustratie*), huisvesting voor internationale studenten en natuurlijk de veelbesproken parkeergarage die onze campus een autoluw en groener aanzien zal geven. Zo werken we aan een duurzame en inspirerende woon-, werk- en studieomgeving waarvan de eerste tranche rondom ons eeuwfeest gereed zal zijn.

Het ambitieuze project bedrijfsvoering 2013 is er op gericht om de kwaliteit van de ondersteuning van onze academische staf en onze studenten op het niveau te brengen dat hoort bij een topuniversiteit. Achterstallig onderhoud in bijvoorbeeld informatiesystemen wordt grondig aangepakt. Alle kernprocessen worden tegen het licht gehouden en waar nodig gemoderniseerd: personeelsmanagement, financieel management, ondersteuning van onderwijs en onderzoek, de studieomgeving voor studenten. Al deze activiteit en het bijbehorend investeringsniveau is gericht op slechts één doel: optimale condities te scheppen voor studie, onderwijs en onderzoek.

Succesvol onderzoek en onderwijs

Onlangs heeft NWO weer tien VENI beurzen toegekend aan zeer talentvolle jonge onderzoekers. De Erasmus Universiteit staat al jaren als hoogste van de Nederlandse universiteiten op plaats 8 van de top 100 van Europese universiteiten. Het Erasmus MC staat met klinisch onderzoek op eenzame hoogte. In Europa wordt de EUR steeds succesvoller in het verwerven van onderzoekssubsidies, wat belangrijk is bij teruglopende middelen in eigen land. Samenwerking tussen universiteiten en aansluiting bij de Europese onderzoeks- en innovatieprogramma's zijn essentiële succesvoorwaarden in Brussel. Om deze positieve lijn verder uit te bouwen is het wel van belang dat universiteiten over voldoende "matching funds" blijven beschikken. Een punt van zorg is de beschikbaarheid van onderzoeksmiddelen voor die onderzoeksgroepen die niet direct of indirect onder de "topgebieden" van deze regering vallen. Het adequaat opleiden van nieuwe generaties kan niet zonder fundamenteel onderzoek in al onze domeinen.

Zes van onze opleidingen werden in het afgelopen jaar door studenten als de beste opleiding gewaardeerd. Geen wonder dat wij dit jaar weer bijna 5000 eerstejaarsstudenten mogen begroeten, waarvan een aantal vandaag aanwezig is: welkom op de Erasmus Universiteit. Ik hoop dat jullie een onvergetelijke tijd tegemoet gaan. Jullie hebben gekozen voor een universiteit die in de beste traditie van naamgever Erasmus thuis is in de wereld.

Een universiteit met een sterke nationale en internationale reputatie. Een universiteit waar je wat van mag verwachten, maar die ook veel van jou verwacht. Je zult hier veel leren over het wat en hoe van mens- en maatschappijvraagstukken. Over het waarom zul je ook na je studie nog lang in het duister tasten. De wetenschap geeft nu eenmaal geen definitieve antwoorden op de grote vragen in de wereld. Ik hoop dat de Erasmus Universiteit jullie zal inspireren om die vragen te blijven stellen en de antwoorden te blijven zoeken.

Samenwerking met Delft en Leiden

En dan een paar woorden over de vorig jaar al aangekondigde samenwerking met de universiteiten van Delft en Leiden.

Die samenwerking heeft tot op heden vooral vorm en inhoud gekregen in Medical Delta. In 2005 sloeg het Erasmus MC de handen ineen met het LUMC en de TU Delft om de activiteiten te bundelen op het gebied van de biomedische technologie in de regio Zuid Holland. In samenwerking met het bedrijfsleven zijn sindsdien veel innovaties op de markt gebracht. Via het

Regions of Knowledge programma van de EU is Medical Delta zelf weer verbonden met internationale partners in wetenschap, industrie en overheid.

Gezien alle hiervoor opgesomde successen zouden wij kunnen constateren dat het de Erasmus Universiteit voor de wind gaat. Wij doen het nationaal en Europees gezien uitstekend en mogen trots zijn op onze prestaties. En toch is de vraag gerechtvaardigd of wij ook op langere termijn mee zullen blijven spelen in de Europese top. En of wij mogen verwachten om ooit in de echte wereldtop te kunnen meedoen. Wat zijn de trends die ons toekomstig succes zullen medebepalen? Ik noem er drie.

De eerste trend: mobiliteit van talent. De beste studenten, de beste PhDs, de beste wetenschappers blijven alleen in eigen land, als de kwaliteit van onderwijs en onderzoek zich kan meten met het beste wat de wereld te bieden heeft. Anders pakken zij hun koffers.

De tweede trend: internationale concurrentie om onderzoeksmiddelen. Universiteiten moeten steeds meer allianties sluiten om in gezamenlijkheid te concurreren om beschikbare middelen.

De derde en misschien wel belangrijkste trend: de opkomst van uitstekende universiteiten buiten Europa en de consolidatie van Europese topuniversiteiten zorgen dat Nederlandse universiteiten bij ongewijzigd beleid steeds verder dreigen af te zakken in de internationale concurrentiestrijd.

Daarom bereidt de Erasmus Universiteit samen met de Universiteit Leiden en de TU Delft vergaande samenwerking voor, mogelijk uitmondend in een fusie. De drie instellingen in Zuid-Holland hebben complementaire wetenschappelijke en maatschappelijke profielen. De som hiervan is meer dan elk van de delen afzonderlijk en kan zich meten met de wereldtop. De besturen van de instellingen streven ernaar alle opties tot structurering van de samenwerking zorgvuldig te onderzoeken alvorens de samenwerking te formaliseren. Duidelijk is, dat de drie universiteiten willen aansluiten bij de strategische agenda van de staatssecretaris OCW, bij de aanbevelingen van de commissie Veerman en bij de 'topgebieden' aanpak, om zo de kwaliteit en profilering van onderwijs en onderzoek in de drie steden sterk te verbeteren. Een dergelijke impuls vraagt om meer dan vrijblijvende samenwerking.

De drie universiteiten beschikken over wetenschappelijke profielen met zwaartepunten die elkaar goed aanvullen en versterken. Op een aantal vakgebieden hebben zij wereldfaam. Ook hebben zij ieder een sterke merknaam, waarvan de waarde niet verloren mag gaan. Samen dekken zij de gehele keten van fundamenteel onderzoek tot praktische implementatie en valorisatie. Medical Delta toont het succes van deze samenwerking: het ontwikkelt baanbrekende technologische concepten voor de medische praktijk.

Door onderwijsprogramma's op elkaar af te stemmen en te investeren in studiekwaliteit en kleinschaligheid ontstaat een aantrekkelijk breed aanbod aan opleidingen. Samen

kunnen deze drie universiteiten meer middelen vrijspelen voor onderzoeksgroepen die tot de wereldtop behoren dan ieder voor zich. Dit vergroot naar verwachting zowel het volume als de impact van het onderzoek.

De drie Colleges van Bestuur zien vergaande samenwerking tussen de drie universiteiten als een essentiële bijdrage aan de ambitie van Nederland om wereldwijd tot de top van de kenniseconomieën te behoren. Kracht heeft niet alleen te maken met schaal, maar ook en vooral met middelen. Saillant detail in dit verband is de Shanghai ranking van 2011, waarop vier universiteiten die behoren tot de alliantie van de University of California zijn doorgedrongen tot de mondiale top 20. Vier universiteiten, elk met een uniek profiel en eigen identiteit, die onder één gemeenschappelijk bestuur staan. Alleen komen ze vast ver, maar samen komen zij verder.

De afgelopen maanden hebben de Colleges van Bestuur intensief overlegd. Er is groot vertrouwen en enthousiasme voor vergaande samenwerking. Dat enthousiasme wordt gedeeld door de respectievelijke Raden van Toezicht. Het is echter nog te vroeg om aan te geven hoe deze samenwerking er precies uit gaat zien. De besturen realiseren zich dat er veel vragen leven onder medewerkers en studenten, en dat ook de politiek en de samenleving zich afvragen waar deze discussies toe zullen leiden. Wij willen dan ook geen onomkeerbare beslissingen nemen zonder overleg met de direct betrokkenen. Daarom zullen de komende maanden worden gebruikt om in open dialoog te gaan met de universitaire gemeenschappen en zo medewerkers en studenten te kans te bieden om wensen en suggesties naar voren te brengen. Ook de politiek, maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven zullen hierbij betrokken worden.

Dames en heren,

Innovatie, de kunst om jezelf voortdurend te blijven vernieuwen, onderscheidt uiteindelijk de winnaars van de verliezers. Dat weten bedrijven als Philips al veel langer. De Erasmus Universiteit is trots op haar rol van hofleverancier aan de bestuurskamers van multinationals. Het levende bewijs van ons succes op dit vlak is onze gastspreker van vandaag, Frans van Houten. Frans kwam in 1978 aan als student economie en groeide uit tot een icoon van het Nederlandse bedrijfsleven. Sinds zijn aantreden als CEO van Philips in april van dit jaar heeft hij nog geen publieke voordrachten gehouden, afgezien van een aantal presentaties aan analisten. Wij zijn dan ook zeer vereerd dat hij het podium van zijn alma mater heeft gekozen voor zijn eerste externe optreden als CEO.

Ik wens u een vruchtbaar Academisch jaar toe en nodig Frans van Houten graag uit om zijn rede uit te spreken over het belang van voortdurende innovatie.

Op 8 juni 1928 ontving de heer Anton Philips (zittend, 3^e van rechts), grondlegger van Philips N.V., een eredoctoraat in de handelswetenschappen aan de Nederlandsche Handels-Hoogeschool.

Gastrede

Innovatie als een drijfveer voor verandering

Drs. Frans van Houten, CEO en bestuursvoorzitter Philips N.V.

Goedemiddag dames en heren,

Zoals u wellicht weet, heb ik een speciale band met Rotterdam en met de Erasmus Universiteit. Zo'n 30 jaar geleden heb ik op deze campus bedrijfseconomie gestudeerd; daar heb ik heel goede herinneringen aan. Ik denk ook met plezier terug aan de bedrijvigheid in Rotterdam die mij diverse baantjes heeft opgeleverd naast mijn studie. Ik heb als studentassistent nog wiskunde werkcolleges gegeven aan eerstejaars economie studenten. En ik had een prachttijd bij het Rotterdamsch Studenten Corps.

Nu sta ik hier weer, na al die jaren... In die tijd is er ongelooflijk veel veranderd. Met Rotterdam, met de Erasmus Universiteit, met Philips. En die transformaties houden niet op, integendeel. De hele wereld verandert in een steeds sneller tempo. U kent de trefwoorden: mondialisering en opkomende markten, vergrijzing en migratie, digitalisering, internet en de rol van sociale media.

Of we veranderingen nu als mooi of als pijnlijk ervaren, we kunnen ze niet tegenhouden. Er zit geen 'Stop' of 'Restart' knop op de wereld. Vandaag wil ik graag met u mijn visie delen hoe we door constante vernieuwing onderwerp kunnen zijn van veranderingen in plaats van lijdend voorwerp. Ik ga eerst in op innovatie en vernieuwing bij Philips, daarna op de noodzakelijke vernieuwing van Europa, Nederland en onze universiteiten.

Een vernieuwd Philips

In het bedrijfsleven moeten ondernemingen zich voortdurend heel snel aanpassen en kunnen niet teren op hun verleden. In een paar jaar tijd heeft Google de positie van Microsoft uitgehold, Apple die van Nokia. We leven in een 24/7 wereld, waarin

concurrentievoordelen snel verloren gaan. En Philips moet overal strijd leveren met snelle, agressieve concurrenten, niet in de laatste plaats de nieuwe spelers die vanuit Azië de wereld bestormen.

De markt, de wensen van de klant, de concurrentie: het verandert in een razend tempo. In zo'n wereld moet je via vernieuwing en innovatie een voorsprong nemen. Dat begint bij een origineel product dat inspeelt op behoeften van de gebruiker. Een goed product vereist geavanceerde technologie, top design en strategisch intellectueel eigendom. Als je geen goede engineering in huis hebt, kun je geen kwaliteitsproduct maken. Bij Philips zijn we trots op onze enorme kracht als uitvinders en ontwerpers en ik wil die kracht verder versterken.

Tegelijkertijd weten we bij Philips dat je er met techniek en ontwerp alléén niet komt. 'Innovation' is meer dan 'invention'. Een uitvinding wordt pas een innovatie als je het product met succes verkoopt. Je business model, de marketing, de verkoopkanalen, je interne organisatie, dat moet allemaal kloppen. En je moet sneller en beter zijn dan de concurrentie. Pas dan kun je met een innovatie waarde creëren. Een innovatieve onderneming moet dus niet alleen goed kunnen uitvinden; ze moet ook zichzelf steeds opnieuw uitvinden.

Innovatie is de core business waar Philips voor staat. Het is onze ambitie om door innovatie een winnaar van Philips te maken. Die ambitie is realistisch want Philips heeft enorme potenties: de inventiviteit van onze onderzoekers en ontwerpers; de kracht van ons merk; onze mondiale aanwezigheid en toegang tot verkoopkanalen; onze topproducten; en de inzet van al onze mensen. Om die potentie uit te buiten verhogen wij nu onze investeringen in R&D, ondanks de huidige economische tegenwind. Maar wat nog belangrijker is: wij willen onze investeringen in innovatie veel effectiever maken.

Onze productportfolio speelt in op belangrijke mondiale trends als vergrijzing, duurzame energie oplossingen en de trend om gezonder te willen leven. We hebben gekozen voor nieuwe groeimarkten: gezondheidszorg, energiezuinige verlichting en consumer lifestyle. We hebben dus een goed uitgangspunt en grote kansen, maar dat is niet genoeg; je moet snel zijn en je strategie consequent en ambitieus uitvoeren.

Vergelijk het met een sessie simultaan schaken. We hebben de juiste borden uitgekozen. Maar om onze wedstrijden te winnen, moeten we alle zetten goed uitvoeren en wel snel, want bij simultaan schaken kun je niet lang nadenken. Nu gaat het om **effectiviteit** in de hele waardeketen van de onderneming, om de goede en snelle **uitvoering** van de strategie. En daar schort het aan. Meer durf, tempo en ondernemerszin is van groot belang.

Hoe gaan we bij Philips die effectiviteit en uitvoering verbeteren en versnellen? Door onze cultuur en organisatie aan te passen aan deze tijd. We zijn een organisatie met meer dan 70 businesses die in meer dan 100 landen opereren. Onze visie is die van een gediversifieerd bedrijf waarbij de onderdelen dynamisch ondernemen, met oog voor de wensen van hun lokale markt en met verschillende business models.

Sinds mijn aantreden als CEO van Philips zijn we een radicale interne vernieuwing gestart met het programma 'Accelerate!'. Met dit programma willen we in de eerste plaats de cultuur binnen Philips veranderen. Onze medewerkers moeten zich sterk genoeg voelen om zelf verantwoordelijkheid te nemen en snel tot actie over te gaan. Ze moeten zich meer als ondernemers durven gedragen. En we hebben een aantal prachtige voorbeelden. Bij Consumer Lifestyle hebben we in twee jaar tijd de omzet van docking stations voor MP3 spelers en mobiele telefoons opgevoerd van nul naar meer dan 100 miljoen Euro. Dat kon alleen door het initiatief van een kleine groep mensen die de kans zag en greep. Healthcare in Best zette succesvol in op Image Guided Intervention, waarmee hartoperaties veel simpeler en veiliger verlopen. Bij Lighting focussen we op LED verlichting. Ik zie graag meer van dit soort voorbeelden van ondernemerschap en duidelijke keuzes.

Verder gaan we veel meer aandacht besteden aan de specifieke behoeften op lokale markten en daarmee lokaal ondernemerschap stimuleren. Daarom geven we lokale mensen de ruimte op de lokale behoeften in te spelen en invloed te hebben op het wereldwijde productbeleid. In Brazilië zetten ze immers anders koffie dan in Nederland. En ziekenhuizen in China hebben andere behoeften dan die in de Verenigde Staten; One Size does NOT fit all. Juist door hun lokale bewegingsruimte groeit de omzet van onze healthcare sector in China met 25% per jaar.

Ook gaan we meer investeren, waarbij we durven inzetten op de markten en producten waar we nieuwe kansen zien. 'Resource to win' noemen we dat: als we echt willen winnen op de markt, moeten we daarvoor ook voldoende middelen durven inzetten. Je zou ook kunnen zeggen: "put your money where your mouth is." Als dat betekent dat op de korte termijn de resultaten van een business unit onder druk komen, so be it. Duurzaam succes vereist ook volharding.

Last but not least: we willen een cultuur van transparantie en verantwoording. Als een beslissing verkeerd uitpakt – en dat zal wel eens gebeuren, dat hoort immers ook bij ondernemen – dan moet de verantwoordelijke snel en open informatie geven, en support vragen. Dan kunnen we waar nodig de strategie of tactiek snel bijstellen. Wij houden als topmanagement de vinger nadrukkelijk aan de pols en gaan daarbij fijnmazig te werk. Ik wil niet alleen weten wat de cijfers zijn voor de verkoop van LED-armaturen in Europa. Ik wil weten in welke landen de verkoop omhoog gaat en in welke landen niet. Dan kunnen we ondersteunende maatregelen nemen om te zorgen dat de achterblijvers ook goed gaan presteren.

Met Accelerate kunnen we Philips vernieuwen en de impuls geven om succesvol te innoveren. Maar niet alleen Philips heeft dit nodig. De huidige situatie vraagt ook om een hernieuwde push voor ondernemerschap en innovatie in Nederland en Europa. En... dat geldt ook voor onze universiteiten.

Universiteiten

Universiteiten als de Erasmus hebben zich sinds ik hier studeerde fors aan moeten passen. Ik denk aan de enorme toename van het aantal studenten. Aan de veranderende inhoud van vakgebieden. Aan nieuwe spelregels voor financiering. Aan toenemende internationale academische concurrentie.

Individuele universiteiten moeten zich nog meer specialiseren op hun sterke punten en daarin internationaal proberen te excelleren. Nederland heeft universiteiten die kunnen uitblinken. Maar dan moet iedere universiteit duidelijke keuzes maken. Alleen als we binnen Nederland het aantal opleidingen opschonen en onnodige doublures verwijderen, kunnen we onze slagkracht vergroten. De concurrentie is niet tussen Delft en Eindhoven, tussen Rotterdam en Tilburg; de echte concurrentie is tussen onze universiteiten en die in de rest van de wereld.

De nieuwe tijd vergt ook hechte samenwerking tussen universiteiten en ondernemingen. Innoveren doe je anno 2011 niet in je eentje, maar in een ecosysteem waarin verschillende bedrijven, overheden en kennisinstellingen nauw met elkaar samenwerken en waarin je de gebruikers vanaf het begin betreft bij je inspanningen.

Als Philips werken wij met veel universiteiten samen in onderzoeksprogramma's, zeker op het gebied van Healthcare. In Nederland hebben we een keur aan academische partners. Een paar voorbeelden: Philips was één van de architecten van CTMM, het Centre for Translational Molecular Medicine, waarin bedrijven en universiteiten met steun van de Nederlandse overheid samenwerken. Met de Universiteit van Utrecht hebben we doorbraken bereikt op het gebied van diagnostiek en behandelingen in kankerbestrijding met behulp van MRI; de VU en Philips werken samen op het gebied van nucleaire geneeskunde.

Met het Erasmus Medisch Centrum trekken we op in projecten van interventionele radiologie, oncologie, cardiologie en gynaecologie. Dit jaar hebben we bovendien kennis gemaakt met Medical Delta, het samenwerkingsverband op het gebied van biomedische technologie van universiteiten, universitaire ziekenhuizen en lokale overheden in Rotterdam, Delft en Leiden. Die kennismaking was erg positief en we praten inmiddels intensief met Medical Delta over de gezamenlijke ontwikkeling van op katheters gebaseerde diagnose- en behandelingstechnieken en over minimaal invasieve chirurgie. Ik hoop van harte dat de samenwerking van Philips met Medical Delta doorzet en tot mooie innovaties leidt.

Wij willen ver gaan. In China doen we zelfs gemeenschappelijke product-concept ontwikkeling met universiteiten, bijvoorbeeld voor het effectief wassen en schoonmaken van groente – heel relevant gezien de zorgen rond chemische vervuiling in China. Dit soort samenwerking kan ook buiten China, als universiteiten bereid zijn om de brug tussen theorie en praktijk te slaan, en om ook in toegepast onderzoek te participeren. Bovendien vereist het dat universiteiten meer ondernemingszin tonen.

Europa en de rol van Nederland

Ook regio's en landen moeten zich radicaal kunnen vernieuwen. Europa biedt een prachtig voorbeeld hoe noodzakelijk en moeizaam dat kan zijn. Al zestig jaar lang is Europa bezig om zich keer op keer, met horten en stoten, opnieuw uit te vinden in de EU. Op dit moment proberen de eurolanden hun jonge monetaire unie te transformeren. Dat gaat niet zachtzinnig. Individuele landen, inclusief Nederland, willen hun nationale bevoegdheden niet graag opgeven. Maar we weten dat het belang van alle Europeanen de dupe is, wanneer iedere lidstaat alleen aan zijn eigen nationale belang werkt en alleen maar de positieve, economische voordelen aanvaardt, die we ook hier in ons eigen land als vanzelfsprekend ervaren.

Europa is voor Nederland van eminent belang, nu en in de toekomst. Ieder jaar gaat ongeveer drie kwart van onze export naar Europa, en een aanzienlijk deel naar Zuid

Europa. Het totaal van de export naar Zuid Europese landen, die onder 'Eurodruk' staan, bedraagt meer dan onze jaarlijkse export naar Brazilië, Rusland, India en China samen. Als Europa in problemen komt zal dat onze welvaart en ons welzijn drastisch aantasten. In plaats van in onszelf gekeerd afgeven op Europa moeten we opnieuw leiderschap tonen in het versterken van de Europese Unie en een prominente rol voor de Europese Commissie. Want laten we niet vergeten dat Nederland aan de wieg heeft gestaan van Europa en de Europese Unie. Daarbij is het zaak voortvarend te handelen en dient Europa zo snel mogelijk stappen te zetten in de richting van een grotere financiële discipline.

Natuurlijk kan het pijnlijk zijn verworvenheden of wijsheden uit het verleden los te laten, om soevereiniteit te poolen op een hoger, Europees niveau. We zijn allemaal gehecht aan onze geschiedenis en daar kun je kracht uit putten. Maar we moeten onze historische trots en wortels gebruiken als springplank naar de toekomst, niet als knellend keurslijf dat ons belemmert bij het grijpen van kansen, bij innovatie. Wie tegen beter weten in vast probeert te houden aan de zekerheden en rechten van gisteren, mist onherroepelijk de kansen van morgen. Dus verandering is geboden, juist ook voor Europa. Status Quo is geen optie, we moeten nu kiezen voor een sterkere Eurozone, met meer monetaire, fiscale en economische integratie, en met eerlijke, afdwingbare afspraken tussen de leden. Laat Europa de huidige crisis niet vermorsen, maar gebruiken om zichzelf bestuurlijk en economisch te vernieuwen en om in te zetten op ondernemerschap en innovatie waarbij Europese bestuurders, ondernemingen en universiteiten de handen ineen slaan en nog nauwer samenwerken.

Op hetzelfde moment groeit Azië snel en is ambitieus. Wij kunnen een voorbeeld nemen aan de inzet van veel Aziatische landen om hun economie en bedrijven te versterken en aan hun investeringen in onderzoek en technisch onderwijs. In Europa zeiden we tien jaar geleden al, in de Lissabon agenda, dat we meer gingen investeren in R&D. Dat doen we nog steeds niet. Laat de overheid, juist in een tijd van crisis, het voortouw nemen bij ondersteuning van innovatie en nieuwe techniek. Niet alleen door eigen onderzoek,

subsidies of belastingaftrek. De overheid kan ook helpen door als eerste grote klant innovatieve producten een vliegende start te geven op de markt. Dat doen ze in de VS en China veel beter dan in Europa. Via gerichte investeringen in innovatie kan de overheid bovendien vele miljarden euro's bezuinigen, bijvoorbeeld op gezondheidszorg en op straatverlichting. Investeer jezelf dus uit de crisis.

Ik ben zeker geen doemdenker, integendeel! De opkomst van Azië kan een win-win situatie betekenen voor Europa, maar dan moeten we onszelf wel wakker schudden. We maken in Europa veel te weinig voortgang met flexibilisering van de arbeidsmarkt, met het bevorderen van bèta talent, met het stimuleren van ondernemerschap en innovatie, met een vermindering van de bureaucratie, met een toename van venture capital.

Dat geldt ook voor Nederland. We schuiven pijnlijke maar noodzakelijke sociale en economische ingrepen te lang voor ons uit. We realiseren ons onvoldoende hoe de rest van de wereld verandert en wat voor invloed dat op ons heeft. In een zo internationale economie als Nederland wordt de boterham aan de andere kant van de dijk gesmeerd! Door gebrek aan visie en leiderschap kan populisme gedijen en keren we ons naar binnen. Het idee dat we het in ons mooie eigen landje allemaal zelf wel oplossen en dat we geen pottenkijkers uit Brussel nodig hebben, klinkt verleidelijk, maar het is een non-starter. Van introspectie en vijandigheid tegenover Europa wordt Nederland echt geen spat competitiever, integendeel. Laten we in plaats daarvan als Nederland de Europese agenda serieus pushen. Laten we die harde besluiten nemen; laten we eigen talent koesteren en buitenlands talent uitnodigen; laten we onze sociale en economische stabiliteit niet in de waagschaal stellen; en laten we ondernemerschap en innovatie bevorderen.

Conclusie

Dames en heren, ik besluit. Of het nu gaat om ondernemingen, landen of universiteiten, vernieuwing is onze uitdaging. Als we mee willen gaan met de veranderingen om ons heen, moeten we onszelf durven transformeren. Wie dat doet, kan profiteren van verandering. Wie dat niet doet, krijgt het zwaar te verduren. Ik wens alle bestuurders en docenten van de EUR, van hoog tot laag, veel succes en sterkte toe op hun reis van vernieuwing.

Tot slot zou ik alle studenten aan het begin van dit nieuw academisch jaar deze raad mee willen geven: wees bereid om te veranderen en kijk over de grenzen van je huidige, comfortabele wereld heen. Ook jullie staan voor een uitdaging. Weet dat je in de nieuwe wereld hard zult moeten werken voor succes. Investeer dus in je eigen vaardigheden. Zoek de uitdaging op, we hebben nieuwe kennis nodig om een duurzame wereld te bereiken. Wees een bondgenoot van de toekomst door ondernemend en innovatief te zijn. Leer tegelijk loyaal samen te werken, want dat is essentieel om succes te behalen. Door open te staan voor verandering en kansen te grijpen, neem je je lot in eigen handen. Daar wens ik jullie veel succes mee.

Ik dank u voor uw aandacht.

Ceremonie protocolaire

Onderwijs-, Onderzoeks- en Studentenprijzen 2011

Prof.dr. Henk Schmidt, rector magnificus

Sinds 1987 worden aan onze universiteit jaarlijks de Onderwijs- en Onderzoeksprijzen uitgereikt. Ik citeer de instellingsstatuten: de *Onderwijsprijs* wordt toegekend aan een lid van het wetenschappelijk personeel dat door middel van onderwijs of aan onderwijs gerelateerde activiteiten een positieve bijdrage heeft geleverd aan het onderwijs van de Erasmus Universiteit Rotterdam.

De *Onderzoeksprijs* is bestemd voor een veelbelovende gepromoveerde onderzoeker, die een uitzonderlijke onderzoeksprestatie heeft verricht en die – maximaal drie jaar na promotie – aan het begin van een onderzoeksliepbaan staat.

Aanvankelijk werden deze prijzen tijdens een min of meer besloten zitting uitgereikt, tot 2005 in de Forumzaal, in het bijzijn van vooral familie, collega's, vrienden en bekenden van de laureaat – met vaak een gastspreker van formaat. In 2006 besloot het College van Bestuur om de winnaars een, ook letterlijk groter podium te bieden en hen te eren en fêteren tijdens deze universitaire plechtigheid, ten overstaan van de hele universitaire gemeenschap, medewerkers en studenten, en onze gasten.

Zowel mijn voorganger als ik hebben de afgelopen jaren, met cijfers onderbouwd, aangetoond dat de universitaire prijzen voorspellend zijn voor een mooie academische carrière (getuige tenminste 15 hoogleraren) en dat vele onderscheiden talenten voor onze universiteit behouden blijven, al dan niet na een internationaal intermezzo.

Om aan te geven hoe belangrijk wij het vinden dat talent en inzet wordt beloond krijgen de winnaars – naast een geldbedrag beschikbaar gesteld door het Erasmus Trustfonds – tegenwoordig ook een plaatsje in de eregalerij naast de Senaatszaal.

Dat geldt ook voor studenten die sinds 2009 kunnen worden voorgedragen voor de professor Lambersprij of de professor Bruinsprij, waarover straks meer. Ik ben er van overtuigd dat van publieke waardering niet alleen een positieve prikkel uitgaat, maar dat de laureaten ook prima rolmodellen zijn voor jonge docenten, onderzoekers en studenten.

Een rondgang door de universiteit leert dat alle faculteiten inmiddels hun eigen eregalerij kennen, zoals de Docent van het Jaar, Top Research Awards, Alumni Awards, Visibility Awards, enzovoorts. Ik voel er veel voor om al onze toppers jaarlijks een gezamenlijk podium te bieden.

Voor de beoordeling van de door de faculteitsdecanen aangedragen kandidaten kennen we twee jury's – onder mijn leiding – die advies uitbrengen aan het College van Bestuur dat de prijzen toekent. De ene jury beoordeelt de kandidaten voor de Onderwijsprijs en de Prof. Lambersprij, de andere jury de kandidaten voor de Onderzoeksprijs voor de beste onderzoeker en de Prof. Bruinsprij, voor de beste Research Master student.

Jury Onderwijsprijzen

prof.dr. H.G. Schmidt, Rector Magnificus, voorzitter
dhr. M.G.J.M. Adriaans MSc, secretaris
prof.dr. R.J.M. van Tulder (RSM)
prof.dr. W.S.R. Stoter (ESL)
mevr. M.J. Nederhand (student FSW)
dhr. L.J. Voesenek (student ESE)
drs. R. Rijntjes (Erasmus Trustfonds), adviseur
dr. M.J.J.M. van de Ven (Risbo), adviseur

Jury Onderzoeksprijzen

prof.dr. H.G. Schmidt, Rector Magnificus, voorzitter
dhr. M.G.J.M. Adriaans MSc, secretaris
prof.dr. H.R. Delwel (Erasmus MC)
prof.dr. J.T.J. Smit (ESE)
drs. R. Rijntjes (Erasmus Trustfonds), adviseur
dhr. J.P.A. Bruins (student ESE),
vertegenwoordiger familie Bruins

Prof. Bruinsprijs

U ziet in laatstgenoemde jury de naam van de achterkleinzoon van Professor Bruins, mijn eerste voorganger als rector nu bijna honderd jaar geleden aan de toenmalige Nederlandsche Handels-Hoogeschool.

Prof. mr. dr. G.W.J. Bruins (staand) geeft op maandag 10 november 1913, twee dagen na de officiële opening, het allereerste college.

Naar hem is de prijs vernoemd voor de beste, veelbelovende Research Master onder onze studenten. Die krijgt een substantieel geldbedrag voor een studieverblijf in het buitenland, met dank aan de familie Bruins.

Ik roep graag naar voren de winnaar van de Professor Bruinsprijs 2011: mevrouw Denise van der Linde.

Denise verliet in 2006 met lof het gymnasium en koos voor de studie Geneeskunde aan de EUR. Eveneens met cum laudes rondde ze haar propedeuse, haar doctoraal en haar Clinical Research master af. In de onderzoeksgroep Cardiologie viel ze op door haar uitstekende werk. Voor haar onderzoeksvoorstel ontving ze de KNAW academie-assistent prijs en ze heeft al een eerste auteurs-publicatie op haar naam staan, ziedaar haar focus en ambitie, aldus het juryrapport. Ze heeft inmiddels een internationaal netwerk opgebouwd waarmee ze data verzamelt om goede voorspelmodellen te creëren voor patiënten met aangeboren hartafwijkingen. Met het geld van de Prof. Bruinsprijs gaat ze naar een gerenommeerde hoogleraar in Canada om nog beter te bepalen wat het juiste moment is om te opereren bij bepaalde groepen hartpatiënten. De EUR draagt met deze prijs graag bij aan de wetenschappelijke carrière van Van der Linde en haar belangrijke onderzoek.

De jury heeft besloten tot een eervolle vermelding vandaag van een andere kandidaat voor deze prijs: Jannis Visser, research master student bij het Tinbergen Instituut, die inmiddels een persoonlijke aanbevelingsbrief van mij heeft ontvangen.

Onderzoeksprijs

Ook de laureaat van de – in feite andere – Onderzoeksprijs werkt aan Erasmus MC: Arfan Ikram.

Wanneer je zijn CV leest kun je niet anders dan blij worden, aldus een van de juryleden. Met een gemiddeld 9,6 verliet hij het gymnasium en vervolgde aan de medische faculteit met cum laudes het propedeutisch en doctoraal examen, de research master én het artsexamen, en promoveerde – twee jaar geleden – ook al cum laude. Hij begeleidt inmiddels zeven promovendi en is het jongste redactielid ooit van het tijdschrift *Neuroepidemiology*. Hij heeft al 50 publicaties op zijn naam staan, waaronder twee in het toptijdschrift *the New England Journal of Medicine*. Bij de afdelingen Epidemiologie en Radiologie zijn ze ervan overtuigd dat dr. Ikram – sinds vorig jaar onderzoeksleider neuro-epidemiologie bij het Rotterdamse bevolkingsonderzoek ERGO – spoedig een expert van wereldformaat wordt op het gebied van onderzoek naar de oorzaken en gevolgen van neurologische aandoeningen bij ouderen (zoals dementie, Alzheimer, Parkinson). Een laureaat par excellence.

Penning behorend bij de prof. Lambersprijs, ontworpen door Geert Steyn

Prof. Lambersprijs

Dan gaan we nu naar de onderwijsprijzen, te beginnen met de Professor Lambersprijs voor de beste student die is afgestudeerd met een dubbele mastertitel. De naamgever behoeft nauwelijks introductie, voormalig rector magnificus Henk Lambers was de drijvende kracht achter de ontwikkeling van de NEH na de Tweede Wereldoorlog. Alexander Rinnooy Kan maakte deze onderscheiding enkele jaren geleden mogelijk. De winnaar krijgt een geldbedrag en een speciaal hiervoor ontworpen penning.

De Lambersprijs 2011 gaat naar Mostafa Mokhles.

De jury was diep onder de indruk van de ongebruikelijke combinatie van twee succesvol afgeronde studies en de gedrevenheid van Mostafa, geïnspireerd door zijn jeugd in Afghanistan en zijn zoektocht naar uitdaging, aldus het juryrapport.

Hij was een uitstekend student in de geneeskunde, die zijn doctoraalexamen combineerde met een cum laude afgeronde *Clinical Research* master. Gelijktijdig rondde hij in Utrecht een bachelor in de rechtsgeleerdheid af. Met behulp van een NWO Mozaiek beurs begon hij in 2009 aan promotie-onderzoek bij de afdeling Thoraxchirurgie en behaalde en passant het afgelopen jaar de mastertitel Recht van de gezondheidszorg aan de Erasmus School of Law. Hij was lid van verschillende (opleidings)-commissies en is mede-initiator en -editor van het Erasmus Journal of Medicine. Mostafa Mokhles wil na zijn promotie cardio-thoracaal chirurg worden en wil zich inzetten voor de rechten van patiënten in de gezondheidszorg, een streven dat wij van harte ondersteunen.

Onderwijsprijs

De Onderwijsprijs 2011, dames en heren, gaat dit jaar naar iemand die juist als uitstekend onderzoeker te boek staat, professor Casper de Vries van de Erasmus School of Economics.

In de regel wordt de Onderwijsprijs toegekend aan een enthousiaste, vernieuwende docent. Dit jaar heeft de jury gekozen voor een wetenschapper annex bestuurder, die er – in weerwil van eerder gestrande pogingen en dankzij zijn doorzettingsvermogen en overtuigingskracht – in geslaagd is faculteitsbreed een grondige curriculum herziening door te voeren die inmiddels haar vruchten afwerpt. Een prestatie van formaat die ik graag toelicht.

Sinds 1 september 1992 is Casper de Vries als hoogleraar monetaire economie verbonden aan de Erasmus School of Economics; hij leidt het risico management programma aan de Duisenberg School of Finance en is fellow van de onderzoeksschool het Tinbergen Instituut.

Hij was als plaatsvervangend decaan bepalend voor het introduceren en soepel implementeren van het jaarplansysteem in 2007-2008. Dit systeem behelst het bij alle initiële opleidingen van de ESE invoeren van o.a. sequentieel blokonderwijs, activerende onderwijsvormen en aandacht voor de topstudent. Instrumenten daarvoor zijn kleinschalig onderwijs, voldoende contacturen, versterking van de Honours Class en beperking van het aantal herkansingen gecombineerd met compensatieregelingen.

Inmiddels 'draait' dit systeem enkele jaren. De onderwijsbeoordelingen en bindend studieadvies rendementen zijn positief. Ook tussentijdse evaluaties van het bachelorrendement, de kwaliteit van het onderwijs en het doorbreken van massaliteit en anonimiteit wijzen de goede kant uit.

Mede door de inzet en vastberadenheid van Casper de Vries, die vooral ook naar de studenten zelf luisterde, genieten zij nu goed gestructureerd en motiverend onderwijs. En de Erasmus School of Economics heeft op haar beurt veel ervaring opgedaan met de nieuwe onderwijsmethoden, kennis waar de hele EUR van kan profiteren.

Waarmee overigens zijn kwaliteiten als docent buiten kijf staan; we mogen er regelmatig getuige van zijn hoe helder Casper de financiële crisis weet uit te leggen.

Graag nodig ik de voorzitter van het Erasmus Trustfonds, de heer Bert Westendorp, uit om met mij de prijzen uit te reiken.

Opening Academisch Jaar

Nominaal studeren is normaal

Prof.dr. Henk Schmidt, rector magnificus

Vandaag beginnen de eerste 99 studenten aan hun studie pedagogie en onderwijswetenschappen hier aan de Erasmus Universiteit. Het is de derde nieuwe bacheloropleiding die in korte tijd een plaats gevonden heeft aan onze universiteit, naast psychologie en media en communicatie. Twee andere nieuwe bacheloropleidingen zijn in voorbereiding: het Erasmus University College en een opleiding nanobiologie in samenwerking met Delft en Leiden. Met al deze nieuwe opleidingen proberen we nieuwe groepen getalenteerde jonge mensen die in Rotterdam om hoger onderwijs vragen meer keuzemogelijkheden te bieden. Onze universiteit heeft nog steeds een betrekkelijk smal profiel dat niet helemaal past bij een stedelijke agglomeratie van meer dan twee miljoen mensen.

De opleiding pedagogie richt zich, en dat is bijzonder, expliciet op opvoedings- en onderwijsproblemen van Rotterdam; de grootstedelijke uitdagingen op deze terreinen spelen een dominante rol in het curriculum. Bijzonder is ook dat het de eerste probleemgestuurde pedagogie-opleiding is in Nederland met onderwijs in kleine groepen en een grote verantwoordelijkheid van studenten voor het eigen leren. We wensen docenten, onder leiding van Professor Adriaan Hofman, en hun studenten veel succes toe met deze exercitie.

Jaarklassensysteem

Een tweede belangrijke ontwikkeling die de hele universitaire gemeenschap ongetwijfeld met aandacht zal volgen, gaat eveneens dit nieuwe academisch jaar van start. Studenten aan de vier opleidingen in de Faculteit der Sociale Wetenschappen, inclusief pedagogie, gaan bij wijze van pilot deelnemen aan het zogeheten *jaarklassensysteem*. Als die proef slaagt, zullen alle andere opleidingen aan onze universiteit die aanpak overnemen, zo hebben we met elkaar afgesproken. Vanwege het bijzondere karakter van deze verandering ten opzichte van het bestaande universitaire onderwijs en de mogelijk

verreikende consequenties van deze nieuwe aanpak, is het wellicht goed als ik hier een paar woorden aan het waarom van het jaarklassensysteem wijd. Nederlandse studenten doen vergeleken met studenten in met name de Angelsaksische landen lang over hun studie. Gemiddeld doen bijvoorbeeld studenten aan de Erasmus Universiteit 5 jaar over een driejarige bachelor. Om het in perspectief te zien: als leerlingen in het VWO even lang over hun atheneum- of gymnasiumopleiding zouden doen, dan zouden ze daar gemiddeld 10 jaar voor nodig hebben. Bovendien geldt de vijfjarige duur alleen voor die studenten die de bacheloropleiding ook echt afmaken; de helft van onze studenten die vandaag met een studie begint, zal naar verwachting afhaken. De vraag hoe dat toch komt, houdt universiteiten al twintig jaar bezig. Het ligt in ieder geval niet aan de zwaarte van de opleidingen. Recent, nog ongepubliceerd onderzoek van Risbo laat zien dat eerstejaarsstudenten van de onderzochte opleidingen in een reguliere collegeweek gemiddeld amper drie uur per dag aan hun studie besteden en dat is inclusief het bijwonen van colleges en practica. Studeren is blijkbaar iets dat je erbij doet: een bijbaan.

Waarom ligt het dan wel? Komt het omdat we te ruimhartig studenten binnenlaten die onvoldoende gemotiveerd of onvoldoende geëquipeerd zijn voor onderwijs op academisch niveau? Dit is een oorzaak die door docenten bij voorkeur wordt genoemd ter verklaring van het verschijnsel. Selectie aan de poort van de universiteit is zeker een doeltreffende remedie – kijk naar de medische faculteiten – maar wordt door velen toch als ongewenst beschouwd omdat daarmee de toegankelijkheid van het hoger onderwijs in gevaar zou komen. Misschien dragen studenten persoonlijk te weinig bij aan de kosten van hun studie en voelen ze te weinig in hun eigen portemonnee de hogere kosten van een langere studieduur. Er blijkt, ook internationaal, een negatief verband tussen de hoogte van het collegegeld en de studieduur: hoe lager de kosten hoe langer de studie. We zien dat fenomeen ook hier op campus. Studenten die de volle prijs betalen voor hun studie hebben zelden meer tijd voor hun studie nodig dan ervoor staat. Voor hen is nominaal normaal. Echter het vragen van een grotere bijdrage van studenten lijkt negatieve

effecten te hebben op de doorstroming van studenten met name uit de lagere sociaal-economische milieus en wordt daarom in ons land terecht als ongewenst beschouwd.

Minder herkansing, meer compensatie

Dat brengt ons bij twee oorzaken van vertraging en uitval die de universiteit zelf kan aanpakken: het onderwijs is in veel opleidingen te grootschalig waardoor individuele studenten verloren kunnen raken. Als het even tegen zit, is het belangrijk dat je je medestudenten en docenten persoonlijk kent. Die kunnen je ervan overtuigen dat doorzetten loont. Als je je niet betrokken voelt in je nieuwe studie-omgeving dan is de beslissing om op te geven sneller genomen. Dat is de reden waarom verschillende faculteiten zijn begonnen hun opleidingen kleinschaliger te maken. En dan is er nog een paradoxale reden waarom studenten zo lang over hun studie doen: universiteiten bieden traditioneel veel herkansingen aan om studenten te helpen hun studie voort te zetten en te voltooien. Dat moet ook wel want van studenten wordt verwacht – anders dan op de middelbare school – voor elk afzonderlijk vak op z'n minst een zes te halen. Als er geen herkansingen bestonden zou een academische studie voor de overgrote meerderheid van de studenten snel afgelopen zijn: niet meer dan ongeveer 20% van onze studenten sluit het eerste jaar zonder onvoldoendes af. Echter: de beschikbaarheid van herkansingen biedt ook mogelijkheden om het studeren uit te stellen. Regelmatig hoor ik van docenten dat studenten aan de eerste toets voor een bepaald vak slechts meedoen om te zien "wat er gevraagd wordt." Uit onderzoek blijkt dat er een duidelijke relatie is tussen het aantal geboden herkansingen in een bepaald curriculum en het rendement van de betreffende opleiding: anders gezegd, hoe meer herkansingen, hoe groter de uitval. Dat is toch paradoxaal: we willen studenten helpen maar bereiken het omgekeerde. Daarom wordt bij de vier opleidingen in de Faculteit der Sociale Wetenschappen het aantal herkansingen sterk beperkt en moeten studenten binnen één jaar hun eerste studiejaar afronden. Daar staat tegenover dat zwakke prestaties gecompenseerd kunnen worden met sterke prestaties: je wordt beloond met waarin je goed bent, eerder dan gestraft voor je zwakke punten.

Wellicht moeten wij eraan wennen, maar een dergelijke aanpak is helemaal niet zo bijzonder. Op het VWO is het verschijnsel van de herkansingen grotendeels onbekend. Ook in het Angelsaksische onderwijs komen “resits” zelden voor: daar wordt gekeken naar je gemiddelde prestatie, het GPA of “grade point average” dat bepaalt of je door kunt naar het volgende jaar. Met het experiment in de Faculteit der Sociale Wetenschappen hopen we een cultuurverandering tot stand te brengen: Onderwijs is niet iets dat je erbij doet; een academische studie is iets waar je bewust voor kiest, dat vergt inzet en doorzettingsvermogen. De universiteit biedt mooie kansen om jezelf intellectueel te verrijken, maar je moet die kansen wel grijpen. ‘Nominaal studeren’ moet ‘normaal studeren’ worden.

Het wordt een interessant academisch jaar dat ik dan ook met genoegen voor geopend verklaar. Ik wens de studenten – hier vandaag in groten getale aanwezig – veel succes met hun studie.

Erasmus Universiteit Rotterdam
September 2011

Eindredactie en productie:
Stafafdeling Marketing
& Communicatie

**Vormgeving &
drukwerkbegeleiding:**
B&T Ontwerp & advies,
Rotterdam

Fotografie:
Michelle Muus

Oplage: 1.000

Copies in English:
www.eur.nl/english/opening